

İki bayram birden yaşıyorum

İstanbul, Anadolu, Balkanlar ve Ortadoğu'nun tarihi, kültürü ve mimarisi üzerine yaptığı araştırmaları ve eserleriyle tanınan Prof. Dr. Semavi Eyice sanat tarihi dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülünü aldı. Eyice'yle ödül ve bayram sevincini paylaştık.

ŞAMİL KUCUR

Bu yıl Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nü sanat tarihi dalında Bizans ve Osmanlı tarihi uzmanı Prof. Dr. Semavi Eyice aldı. Ödülü aldığını duyduğunda sevinç ve şaşkınlığı bir arada yaşayan Eyice, 'Devletin beni unuttuğunu düşündüğüm bir zamanda, ödülün bana verildiğini duyduğumda çok şaşırdım. Geçmişte Devlet Başkanı ve Kültür Bakanı tarafından haksız yere görevlerimden uzaklaştırıldığım ve yaptığım hizmetlerin yok sayılmak istendiği bir ülkede, böyle bir haber size verilseydi, siz inanabilir miydiniz?' diyerek ödülün kendisine verilmesinden duyduğu şaşkınlığı gizlemiyor.

Fotoğraflar: Sedat Özkömeç

Alman Arkeoloji Enstitüleri asli üyesi, Belçika Krallık Akademisi üyesi ve Fransız Hükümeti Légion d'Honneur Nişanı sahibi olduğunu belirten Eyice 'Bu ülkede yıllarca kültüre, sanata, mimariye, tarihe hizmet eden, eserler yazan, araştırmalar yapan, talebe yetiştiren bir kişi olarak, maalesef çoğu zaman devlet ve bakanlıklar tarafından görmezlikten gelindik. 'Türkiye'de geçerliliğim yok, ne olacak birkaç zaman daha yaşar, sonra da vaktimiz dolunca gideriz. Kimse de bizi hatırlamaz, unutulur gideriz' diye düşünüyordum. Böyle bir bayrama daha girecektim. Ama bu ödül haberini duyunca, açıkçası önce inanmadım. 'Galiba bu bir şaka olsa gerek' dedim' diyor.

EVREN PAŞA HAZRETLERİ EMRETTİ, GÖREVDEN UZAKLAŞTIRILDIM

Türk Tarih Kurumundan Kenan Evren tarafından sebebini bile öğrenemeden uzaklaştırılan, Kültür Bakanlığı tarafından Anıtlar Kurulu üyeliğinden atılan, mahkeme kararıyla gerekçe sormak istediği için de geri dönmüş olduğu Anıtlar Kurulu üyeliğinden bir daha atılan Semavi Eyice, sanat tarihi dalında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün kendine verilmesini, 'Geç de olsa, emek ve hizmet etmekten her zaman mutluluk duyduğumuz bu vatanın, bu ülkenin, bu devletin en üst makamından böyle bir ödüle layık görülmek elbette mutluluk verici' diyor.

İDEOLOJİK YAKLAŞIM TARİHE ZARAR VERDİ

Anıtlar Kurulunda yıllarca Osmanlı eserlerine karşı ilerici devrimci bir ideolojik yaklaşım gösterilerek tarihi Osmanlı eserlerinin tamir ve restorasyonuna karşı çıkıldığını ifade eden Semavi Eyice, 'Yıllarca bu zihniyetle mücadele ettik. Kurulda defalarca bir Osmanlı eserini kurtarmaya çalışırken, o zihniyete sahip insanlar, açıkça eseri kurtarmak ya da ihya etmek yerine, yok edilmesi için çaba gösterdiler. Türkiye'de ne yazık ki, bu tür üzücü hadiseler dönem dönem yaşanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında da, 1940'lı yıllarda da, Menderes zamanında da, sonraki zamanlarda da yaşanmış ve bugün de yaşanmaktadır. Tarihe, kültüre, mimariye hangi bakış açısından olursa olsun ideolojik saplantılar ile bakılmamalı.' diyor.

BU TOPRAKLARDA SADECE BİZANS YAŞAMADI Kİ

İstanbul ve Anadolu'nun birbirini takip eden bir medeniyetler sürekliliği olduğunu ve birini görüp ötekini görmeme anlayışının tarih ve kültür bilimine ters düştüğünü ifade eden Prof. Dr. Semavi Eyice, 'Çalışmalarımnda sadece Bizans değil, Selçuklu ve Osmanlı sanatı, mimarisi ve kültürü ile de ilgilendim. Bu toprakları sadece bir dönem olarak ele almaya kalkarsanız, bu tarihi seyri ve bütünlüğü yok sayarsınız. İstanbul'da da Anadolu'da bazılarının iddia ettiği gibi Bizans ile başlamadı. Çok daha eski ve de başka milletler ve devletler de yaşamış bu topraklarda. Bizans da yaşamış ama Selçuklu ve Osmanlı da yaşamış. Yani inkar ile tarih ve gerçekçilik ortaya konulamaz. Birini yapayım derken, ötekini yıkayım anlayışı olamaz. Yıllardır bu hatalar yapılıyor. Bir de toprağın altındakini ortaya çıkartalım derken, toprağın üstündekini görmeyelim anlayışından da kurtulmak lazım.' diyor.

Bayramlar bu milleti bir tuttu

Aldığı ödülle iki bayramı birden yaşadığını söyleyen Eyice, eski bayramları şöyle anlattı: 'Bayram ve bayramlaşma anlayışı bizim insanlarımızdaki aile, akraba ve millet olabilme ve yaşayabilme sırlarındandı. Ama ne yazık ki, bu anlayış, duygu ve ruhtan her geçen gün uzaklaşıyoruz. Senede iki bayramda bile aile olarak bir araya gelmek, büyük küçük kucaklaşabilmek, göçenlerimizi yad edebilmek, kalanlarımızla bir arada olabilmek, sevgiyi, dostluğu, neşe ve mutluluğu paylaşabilmek zorlaştı. Son yıllarda bir bayram olsa da tatile kaçabilsek anlayışı yerleştirilmeye çalışıldı. Bu bizden olmayan, bize yakışmayan ve adeta dayatılan anlayış sonucunda aile bağları zedelenmeye başladı. Bunun millet olarak bir önce fark edilmesi lazım. Yoksa çok geç kalınmış olacak. Özellikle bayram günlerinde, insanlarda yakınlaşma olurdu. Sırf bu sebepten bile, eski bayramları özleyiyor insan. Ailesinden, akrabasından, sülalesinden uzakta oturan kişiler bile uzaklardan kalkıp geliyordu. Hep bir arada yemekler, içilen çaylar, hal hatır sorulup, saatlerce süren sohbetler... Ne güzel olurdu. Eskiye her zaman özleyiyor insan'

Bayram sabahlarını çok özledim

Bayram sabahları erkek çocuklarını, kardeşlerini yanına alan büyükler camiye giderdi. Camide bayramlaştıktan sonra eve daha sonra da kabirlere ziyarete gidilirdi. Bayramlıklar bundan sonra giyilirdi. Ailenin en büyüğünün evinde toplanılırdı. Birinci gün dehşetli bir kalabalık olurdu evimizde. Kurbanlar kesildikten sonra etler dağıtılır, büyük sofralar kurulur ve kavurmalar afiyetle yenirdi. İşte çocuklar için en heyecanlı anlar başlardı artık. El öpme ve bayram bahşişleri toplama zamanı, çocukluğunun en güzel bayram hatıralarıdır. Misafire de muhakkak bir kaseenin içerisinde lokum ve beyaz badem şekeri ikram edilirdi. Bir de sekiz on çeşit akide şekeri vardı. Bugün artık akide şekeri de kalmadı.

Bayram yerleri muhteşemdi

Çocukluk yıllarımızda bayram günleri çok güzel geçerdi. Şimdiki çocuklar için, bayramlar bizim çocukluk yıllarımızdaki gibi neşeli mi bilmiyorum. İstanbul'da çocuklar için Kadıköy'de, Kasımpaşa'da, Kadirga Cinci Meydanı'nda muhteşem bayram yerleri kurulurdu. Bu bayram yerlerinde dönme dolaplar, tiyatro sahneleri olurdu. O zamanlar bayram çocuklar için bulunmaz eğlenceydi. Bayram ziyaretlerle geçerdi. Sona kendi kendine söndü bayram yerleri. Her şey toplandı gitti.

Anadolu, Balkanlar ve Ortadoğu'da çalıştı

Semavi Eyice çalışmalarını şöyle anlatıyor: 'Ben daha çok Bizans Sanatı uzmanı olarak biliniyorum. Gerek Türkiye'nin, gerekse Trakya'nın çeşitli yerlerindeki Bizans eserlerini araştırdım. Yıllarca Bizans Sanatı hakkında dersler verdim. Ama Osmanlı Sanatı'nın da uzmanı idim. Balkanlarda Komünist rejim yıllarında, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya, Macaristan, Polonya ve Arnavutluk'a birkaç defa giderek o ülkelerdeki pekçok Osmanlı eserlerini araştırdım ve bunlar hakkında makaleler yazdım.'